

Т.В. ГОРЯНСЬКА, к.е.н., доцент,
Донецкий державний університет управління

МЕХАНІЗМИ УНІФІКАЦІЇ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Найважливішою рисою сучасної світової економіки є процес її глобалізації, який представляє собою якісно новий розвиток інтернаціоналізації господарських систем. На сьогодні це не тільки зовнішня торгівля, але й гігантські фінансові потоки, міжнародне виробництво, інвестиції на базі ТНК, «інтернетизація» господарських процесів і розвиток глобального інформаційного суспільства на основі «нової економіки».

За умов глобалізації та поглиблення економічної інтеграції важливе місце в підвищенні конкурентоспроможності вітчизняної економіки, реалізації інноваційно-інвестиційної політики, забезпеченні сприятливого інвестиційного і підприємницького середовища належить політиці державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Особливої уваги з боку держави заслуговує така форма зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), як зовнішня торгівля. Домінуючу роль в товарообігу України відіграє торгівля товарами, на яку припадає більш 80% загального торговельного обігу.

Важливим аспектом зовнішньоторговельної політики, що потребує активного теоретичного дослідження та законодавчого врегулювання на сучасному етапі інтеграції української економіки до світової економічної системи, є питання оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

За результатами анкетування вітчизняних підприємців, проведеного Всесвітнім економічним форумом, найбільш проблематичним чинником для ведення бізнесу в Україні є система податкового регулювання (нестабільне, складне, неоднорідне, недосконале законодавство, високі ставки оподаткування, окремі законодавчі норми неузгоджені між собою, чимало норм мають неоднозначне тлумачення). Виникає нагальна проблема у комплексному вирішенні питання реформування податкової системи, визначенні напрямів розбудови податкового законодавства та шляхів його вдосконалення з урахуванням норм європейського законодавства та пріоритетів державної політики. Згідно Концепції [1], реалізація пріоритетних напрямів реформування податкової системи передбачає:

по-перше, удосконалення структури системи оподаткування шляхом скасування неефективних (затратних) податків і зборів та ослаблення фіскального тиску шляхом зниження ставок податків на прибуток підприємств і додану вартість;

по-друге, забезпечення подальшого поступового зменшення частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет на рівні близько 30%;

по-третє, відмова від податкових пільг. Однак, у сфері регулятивного впливу держави на модернізацію та стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів пільги залишаються єдиним дієвим інструментом впливу. Застосування податкових пільг є необхідною умовою при експортних операціях, так як вони є одним із шляхів державної підтримки вітчизняних виробників на світових ринках;

по-четверте, удосконалення системи адміністрування шляхом удосконалення процедури реєстрації платників ПДВ, у т.ч. правил добровільної реєстрації; розробки нової системи моніторингу сплати ПДВ як передумови для удосконалення контролю за сплатою податку та податкового законодавства щодо ПДВ. Слід зазначити, що стабільність нормативної бази щодо утримання даного виду податків дозволить підвищити ефективність його застосування. Загальноприйнята в міжнародній і, зокрема в європейській практиці, диференціація ставок ПДВ за критерієм корисності товару призводить до економічного ефекту, який є абсолютно тотожним ефекту від надання галузевих податкових пільг.

Незважаючи на відкриття широких можливостей у сфері зовнішньої торгівлі України, як члена ВТО, можливого набуття членства у Євросоюзі, необхідно пам'ятати про можливі наслідки та соціально-економічну ціну цих кроків для держави. З огляду на стан економіки України та її місце в світовому поділі праці, дослідження впливу результатів реалізації податкової політики на стан економіки є особливо актуальним.

Отже, глобалізація торгівлі і фінансових ринків має свої наслідки для податкової систе-

© Т.В. Горянська, 2010

ми будь-якої країни. Протягом тривалого часу ведучі українські учені-економісти А.Амоша, В.Вишневецький [2], Б.Малашонок, Г.Владимирський [3], Г.Соколовська [4,5], А.Скрипник, Д.Серебрянський [6], В.Борейко [7], В.Парнюк [8], І.Луїна [9] та інші в своїх працях відзначають, що рівень податкового навантаження на підприємства формує їх можливості до розширеного відтворення.

Вступ України до ВТО, її поступове просування до інтеграції у Євросоюз обумовлює необхідність реформування податкової системи. Одним з ключових питань є податок на додану вартість (ПДВ).

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності уніфікації податку на додану вартість в умовах глобалізації економіки.

Прихильники збереження високого податкового навантаження в Україні, як приклад, наводять досвід країн Північної і Західної Європи, де при високому рівні перерозподілу грошових коштів через державні бюджети досягнути значні успіхи щодо соціального захисту населення [2;8;10;11]. Так, в Норвегії ставка ПДВ встановлена 25%, питома вага ПДВ складає у загальних податкових надходженнях більш 26%, ВВП на душу населення в 2008 році склав 57500 дол. США/чел., в Фінляндії ставка ПДВ – 22%, питома вага ПДВ складає у загальних податкових надходженнях більш 30%, ВВП на душу населення в 2008 році склав 38400 дол. США/чол. Однак, не завжди висока ставка ПДВ сприяє економічному росту країни і соціальному захисту населення. Прикладом може бути Уругвай, де ставка ПДВ – 23%, питома вага ПДВ у загальних податкових надходженнях 26%. При цьому ВВП на душу населення в 2008 році склав 12300 дол. США/чол.(73 місце у світі) [20].

Інша група учених-економістів [3;7] відзначає, що перш ніж перейти до високого податкового навантаження, країни з високою ставкою НДС (Данія, Швеція, Норвегія та інші) в післявоєнні роки пройшли період лібералізації податкового законодавства. Так, в 1965 році середні податкові доходи у ВВП всіх країн світу склали 27,1%, в 2000 році вони зросли до 38,3%. Саме в цей період, тенденція росту, в США мала помірний характер, відповідно 25 і 28,9% [2,с.13].

Країнам, які тільки формують основні принципи ринкової інфраструктури – Україна (ставка НДС 20%), Латвія (21%) – треба орієнтуватися не на коефіцієнт податкового навантаження Швеції, Норвегії, а на аналогічні по-

казники США, Японії, Китаю, Великої Британії та інших країн, які протягом останніх тридцяти років коливалися в межах 18-27%. Відзначимо, ПДВ в Японії введено в 1989 році, ставка складає 5%, питома вага ПДВ складає у загальних податкових надходженнях близько 7%, ВВП на душу населення в 2008 році склав 35300 дол. США/чол. [20].

Крім того, залишається актуальною проблема заміни ПДВ і/ або податку на прибуток підприємств єдиним податком з реалізації. В главі 21 «Податок з реалізації» проекту Податкового кодексу України була запропонована заміна ПДВ і податку на прибуток підприємств податком з реалізації, ставка якого визначена в розмірі 9% [12]. Проект був підтриманий значною кількістю економістів, які вносили пропозиції щодо удосконалення його положень по регулюванню податку з реалізації. Однак, прихильники заміни ПДВ і/ або податку на прибуток підприємств єдиним податком з реалізації або зниження ставки ПДВ не досягли обопільної думки. За розрахунками М.Загуменнова, якщо податкові надходження від ПДВ і податку на прибуток підприємств замінити на єдиний податок з реалізації, то його ставка повинна не перевищувати 6% ціни виробника. Б.Губський визначив оптимальну ставку ПДВ в розмірі 15% [13]. Робочою групою Секретаріату Президента України, а саме В.Лановим, М.Альперовичем, Д.Боярчуком, було запропоновано знизити ставку ПДВ з 20% до 17% протягом 6 років [14]. При цьому застосовуючи нульову ставку до інвестиційних операцій, соціально-культурних і наукових послуг, товарів сільськогосподарського виробництва. Запропонована система оподаткування має свої переваги, однак, податок з реалізації, незалежно від його ставки, повністю ліквідує фінансові стимули для експортерів.

Деякі спеціалісти пропонують встановити диференційовані ставки ПДВ: 5% – для продуктів харчування без будь-якої переробки, товарів першої необхідності, дитячого одягу і взуття; 10% – для продуктів харчування, які пройшли переробку; 15% – для всіх інших видів товару, що реалізуються на території України; нульову ставку – для товарів, що експортуються [15].

Система диференційованої ставки ПДВ успішно діє в Китаї, де в 1994 році введено ПДВ виробничого типу. Це було обумовлено, з одного боку, фінансовими доходами, з іншого – для стримування інвестиційної експансії. Як відомо, китайське законодавство передбачає

наявність двох категорій платників ПДВ. До першої відносяться крупні підприємства, виробництва яких наносить найбільшу шкоду навколишньому середовищу. Для них встановлена ставка ПДВ 17%. До другої категорії відносяться підприємства середнього і малого бізнесу – ставка ПДВ 13%. При експорті продукції останньої групи виробників ставка відшкодування ПДВ знижена до 5% [18;19]. Поступове реформування ПДВ в значній мірі стимулює регіональний економічний розвиток Китаю, модернізацію обладнання і технологій, сприяє отриманню багатого досвіду для проведення масштабної реформи ПДВ. Ефективна податкова політика і незначне соціальне навантаження на бюджет є джерелом економічного росту Китаю. Відзначимо, що протягом декілька років Китай по обсягу ВВП входить до першої десятки країн світу і займає друге місце після США. В 2005 році обсяг ВВП Китаю склав 8859 млрд. дол. США, в 2006 році – 10170 млрд. дол. США, в 2007 році – 6991 млрд. дол. США, в 2008 році – 7800 млрд. дол. США. Крім того, Китай є одним з головних світових експортерів. На його долю в 2008 році прийшлося 6,2% світового експорту [20].

Рішення проблеми щодо зниження податкового навантаження Кабінет Міністрів України і Державна податкова адміністрація бачить у прийнятті Податкового кодексу України, який покладено в основу Концепції реформування податкової системи України [1]. Цей документ передбачає зниження ставок податку на прибуток з 25% до 20% в умовах реінвестування прибутку, поетапно ПДВ – з 20% до 17%. Але цей проект Податкового кодексу України, як і попередні, має значні недоробки. По-перше, українські експерти, а також і російські, вважають нормальним зниження ПДВ до рівня 12-13%, так як зниження до рівня 10% може бути ризикованим для бюджету, зниження до рівня 14-16 % буде мати незначний ефект. По-друге, зменшення податку на прибуток до 20% за умов реінвестування прибутку є половинним рішенням проблеми. Ставку податку на прибуток треба знизити без будь-яких обмежень [7, с.31]. По-третє, законодавчо не врегульовано автоматичне повернення експортного ПДВ.

Серед спеціалістів також існує точка зору, що ставка ПДВ в Україні (20%) припустима у порівнянні зі ставками даного податку в країнах ЄС [21, с.14]. Праці ведучих експертів МВФ по ПДВ свідчить про відсутність чітких рекомендацій щодо розрахунку і обґрунтуван-

ня стандартної ставки ПДВ для конкретної країни [22;23;24]. На сьогодні ПДВ стягують 135 країн світу. В США і Австралії ПДВ відсутній, замість нього діє податок з продажу за ставкою від 2 % до 11 % [26]. В 53% країн, де стягується ПДВ, застосовують тільки одну ставку, в 23% країн – дві ставки, в 13% - три ставки, в 9% – чотири ставки, п'ять ставок не застосовує ні одна країна, шість ставок введені в 1% країн [8, с.7]. Ставка ПДВ у розмірі від 15% до 20% є найбільш розповсюдженою в світі – вона застосовується не менш ніж в 82 країнах планети.

Згідно існуючим вимогам базових нормативних актів Європейського Союзу, а саме Директиві Ради 2006/112/ЄС від 28.11.2006 року про загальну систему податку на додану вартість у новій редакції від 01.01.2009, ставки ПДВ рекомендується встановлювати в межах 15-20% за основними групами товарів. При дозволі Комісією ЄС можливо застосування знижених ставок щодо окремих соціально значних груп товарів [26]. ПДВ має особливості в стосунках між різними країнами, членами ЄС. Як правило, між ними встановлюються взаємовідносини, укладаються різні угоди, які передбачають, що при імпорті та експорті товарів цей податок взагалі не стягується. В більшості цей податок не стягується і між іншими країнами.

Статтею 3 Директиви Ради 2006/112/ЄС передбачено, що ПДВ не підлягають такі операції, як придбання товарів усередині Співтовариства, тобто країн-членів ЄС, якщо вони не обкладаються акцизом, у випадку, коли акцизний збір стягується з внутрішньокмунітарних придбань. Ця стаття діє, якщо протягом поточного календарного року загальна вартість усередині Співтовариства товарів не перевищує суми, яку країна – член ЄС встановить, але яка не може бути менш 10000 євро або еквіваленту в національній валюті; або протягом попереднього календарного року загальна вартість усередині Співтовариства товарів не перевищує межу 10000 євро або еквіваленту в національній валюті [26].

Так, в Німеччині при застосуванні ПДВ встановлюється неоподатковуваний мінімум за попередній календарний рік, але при цьому суб'єкти оподаткування не мають права на відшкодування цього податку від інших підприємств. Крім того, введено регресивне оподаткування, а підприємства сільського та лісового господарства взагалі звільняються від сплати цього податку.

В Італії від сплати ПДВ звільнюються експортні товари, послуги міжнародні та які пов'язані з виконанням різних операцій, а також операції по страхуванню та наданню кредитів, розповсюдження акцій та облігацій, витрати по методичному забезпеченню, освіти, культурі, поштових послугах та операції, які пов'язані з придбанням та реалізацією золота та іноземної валюти.

В Нідерландах встановлюються знижені ставки ПДВ на продукти харчування, безалкогольні напої, послуги готельного господарства, пасажирського транспорту, деякі види комерційної діяльності, а також на банківські, страхові та фінансові послуги, освіту та охорону здоров'я.

Тобто незважаючи на те, що цей податок діє практично в усіх країнах Західної Європи, в кожній з них діють різні його ставки та діє досить гнучка система його запровадження.

Аналізуючи досвід функціонування ПДВ у розвинутих країнах, можна переконалися, що він за своєю сутністю є не тільки джерелом формування доходів бюджету, але і важливим регулятором економічних процесів. Крім того, загально визнана здатність ПДВ впливати на зовнішньоекономічні процеси. Це обґрунтовується тим, що на підприємства здійснюється значний тиск через механізм бюджетного відшкодування ПДВ, що, у свою чергу, змушує їх працювати на експорт.

Глобалізація економічних відносин, скасування митних бар'єрів у зовнішньої торгівлі, розширення кола учасників ВТО змушує економічно розвинуті країни до пошуку нових шляхів щодо захисту своїх ринків і виробників від дешевих товарів з Індії, Китаю, Південно-Східної Азії, Східної Європи. У цих умовах, саме підвищення ставок ПДВ становиться захисним бар'єром. Однією з перших, до таких заходів була змушена прибігти Німеччина, де стандартна ставка ПДВ протягом тривалого часу складала 15% при постачанні товарів вітчизняним покупцям і при імпортованих операціях. Для продукції сільського та лісового господарства, продуктів харчування, окремих лікарських засобів і деяких інших соціально значимих товарів (книги, газети) діє ставка 7%. Надходження ПДВ у ВВП протягом 1991-1998 складала в межах 5,6 - 6,0%, імпорту перевищував експорт. З 01.01.1998 року ставка ПДВ складала 16%, що посилювало мотивацію німецьких підприємств до експорту і зменшило темпи росту імпорту. Експортні операції протягом 1998 - 2006 років збільшилися на 42%, імпорту

зменшився на 35%. Разом з позитивними тенденціями намітилася тенденція до росту витрат на споживання над збільшенням надходжень ПДВ (витрати на споживання збільшилися на 15,6%, доходи від ПДВ на 13%) [8, с.11]. З 01.01.2007 року стандартна ставка ПДВ складала 19%. Як заявив комісар ЄС по грошово-кредитній політиці Хоакін Альмунія, підвищення ПДВ на 3 процентних пункту в Німеччині обумовлено уповільненням економіки Європейського Союзу і захисту внутрішнього ринку. Експорт Німеччини в 2008 році склав 1,53 трильйонів дол. США, імпорту - 1,202 трильйонів дол. США [20], при цьому сальдо зовнішньоторговельного обороту збільшився на 0,328 трильйонів дол. США або на 21,4%.

Низький рівень ставки ПДВ зробив ринок Німеччини більш конкурентоздатним в порівнянні з ринками інших країн. Це пояснюється:

- по-перше, імпортовані товари Німеччиною обкладалися податком, який нижче, ніж в країнах-імпортерах. Протягом 2005-2008 років головними торговельними партнерами Німеччини були Нідерланди, де стандартна ставка ПДВ 19%, Франція - 19,6%, Бельгія - 21%, Китай - 17%, Італія - 20%, Велика Британія - 17%, Австрія 20%. Як бачимо, практично всі країни мають ставку ПДВ вищу, ніж у Німеччині, а крім того, вони всі є членами ЄС, за винятком Китаю. Підприємства, які розташовані в країнах, де встановлені високі ставки ПДВ, мають значно більшу мотивацію до експорту продукції, оскільки по експортним операціям вони отримують більшу суму бюджетного відшкодування, ніж німецькі підприємці. Отже, при відсутності мита, ставки ПДВ виконують його функцію і є регулятором доступу товарів на ринки країн;

- по-друге, якщо при ввезенні товарів в країну, де ставка ПДВ вище, ніж в країні-імпортері, підприємці платять в бюджет приймаючої країни більшу суму ПДВ, ніж при реалізації товарів на вітчизняному внутрішньому ринку;

- по-третє, позиції місцевих підприємств посилюються завдяки суттєвим відмінностям у термінах сплати ПДВ. Імпортери платять ПДВ одразу в бюджет при митному оформленні, місцеві підприємці - спочатку постачальникам, а вже вони у наступному місяці в бюджет. При цьому, чим вище ставка ПДВ, тим більш грошових коштів ПДВ місцеві підприємці використовують як безпроцентний кредит, тобто державний. Тому в ЄС останнім часом ведеться

ся робота щодо уніфікації стандартної ставки ПДВ.

На сьогодні в Німеччині діє стандартна ставка ПДВ – 19%, пільгова (знижена) – 7% для соціально значимих товарів. Підприємства, що здійснюють експортні поставки, від ПДВ звільнюються. Диференціювання ставок ПДВ є механізмом захисту, підтримки вітчизняних виробників і одночасно засобом заохочення імпортерів до ввозу в країну дефіцитних товарів для стримування інфляції. Отже, ПДВ забезпечує стабільність цін на соціально значимі групи товарів і сприяє насиченню національного ринку шляхом заохочення імпорту найбільш вигідних умов оподаткування. Однак, необхідно відзначити і негативні наслідки зниженої ставки ПДВ. Вона знижує зацікавленість підприємств в інвестуванні виробництва товарів, які реалізуються за зниженими ставками ПДВ, оскільки в результаті продажу цих товарів вони отримують менші суми ПДВ у вигляді безпроцентного кредиту. За рахунок диференціювання ставок ПДВ уряд впливає на структуру виробництва. Одночасно менша ставка ПДВ, заохочуючи імпорт, посилюючи конкуренцію на внутрішньому ринку, стримує приток інвестицій.

Аналізуючи роль ПДВ в регулюванні зовнішньоторговельних операцій, треба пам'ятати, що є країни, де ПДВ не стягується або зовсім відсутній. У цих країнах умови для експортерів менш сприятливі, ніж в країнах, де експорт заохочується через механізм бюджетного відшкодування ПДВ. Але в США – економічно розвинутої, великої федеративної державі, в якій ПДВ відсутній, в найпростішій формі успішно стягується податок з продажу. Його частка в загальному обсязі надходжень складає більш 40%, середня ставка у більшості штатів 3-4%, найбільш висока – в Каліфорнії – 7,25%, Іллінойсі – 8%, Нью-Йорку – 8,25% [28, с.20]. При цьому США займають перше місце в світі по обсягу ВВП, який в 2005 році склав 12360 млрд. дол. США, в 2006 році – 13131 млрд. дол. США, в 2007 році – 13840 млрд. дол. США, в 2008 році – 14580 млрд. дол. США. По показнику ВВП на душу населення США входять у першу десятку країн світу. Так, в 2005 році цей показник склав 41674 дол.США/чел., в 2006 році – 43223 дол.США/чел., в 2007 році – 46000 дол.США/чел., в 2008 році – 48000 дол.США/чел. США займають перше місце серед світових експортерів. На їх долю приходить близько 14% світового експорту [20]. Відсутність ПДВ в США пояснюється еконо-

мічними причинами. Введення ПДВ може ще більш посилити експортну орієнтацію вітчизняних підприємств і створити додаткові перешкоди для імпорту, зокрема, стратегічної сировини – нафти, кольорових металів, деревини та ін. Крім того, застосування ПДВ в американській економіці створить сприятливі умови для імпорту з розвиваючих країн, де розміщено нерентабельне американське виробництво. Саме відмова від ПДВ сприяла розвитку американського бізнесу за межами США.

Досвід зарубіжних країн свідчить, що Україні необхідно переглянути податкове законодавство, але необхідно пам'ятати, що на сьогодні Україна не є економічно могутньою державою, її зовнішньоекономічні зв'язки і рівень інтеграції в європейське і світове співтовариство залежить від вимог, що встановлюються економічно розвинутими країнами. Щодо посилення експортної орієнтації економіки, підтримки вітчизняних виробників і захисту внутрішнього ринку – необхідно використовувати переваги ПДВ, які у нього є у порівнянні з іншими податками. По-перше, він має властивість економічної нейтральності, тобто не вносить переколювань в систему економічних мотивацій господарських суб'єктів, а значить «невидима рука» Адама Сміта змушує їх діяти оптимально для блага суспільства. По-друге, механізм його стягування (при кожному акті купівлі-продажу), забезпечує негайне надходження податку в бюджет. По-третє, йому властива висока податкова дисципліна, яка знижує до мінімуму економічні порушення.

Отже, якщо враховувати тільки переваги ПДВ і досвід промислово розвинутих країн, при здійсненні податкової реформи ставку ПДВ треба підвищити до рівня стандартної ставки країн з соціально орієнтованою економікою (Данії, Швеції) – 25% [8, с.15]. Підвищення стандартної ставки ПДВ дозволить: по-перше, підвищити обсяги безпроцентного кредитування економіки, по-друге, посилити мотивацію до експорту, по-третє, створити додаткові бар'єри для імпорту. Одночасно підвищення ставки ПДВ дозволить знизити ставку податку на прибуток підприємств. В сукупності це буде сприяти розвитку вітчизняного виробництва, захисту національних економічних інтересів і притоку капіталу в Україну.

Але пропонуючи підвищення ставки ПДВ, треба не забувати про існуючі вимоги Директиви Ради ЄС про загальну систему податку на додану вартість, де рекомендується

встановлювати ставки ПДВ в межах 15-20% за основними групами товарів [26]. Наявність високих ставок ПДВ в окремих країнах ЄС (Данії, Швеції, Фінляндії, Польщі, Бельгії, Ірландії, Португалії), за оцінками експертів ЄС, свідчить про незавершеність процесу уніфікації оподаткування в цих країнах.

Просування України до Європейського Союзу диктує необхідність адаптації вітчизняних податків до законодавства ЄС. Це визнає багато вітчизняних та зарубіжних фахівців, а також підтверджено у Стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 роки «Шляхом європейської інтеграції» і закріплено в Концепції реформування податкової системи України. Для багатьох вітчизняних фахівців та іноземних експертів найбільшу проблему становить надмірний податковий тягар, який, зокрема, провокує тінізацію економіки.

Практично в усіх країнах світу виникає проблема - зниження ставки ПДВ. Податкова політика відіграє ключову роль у забезпеченні механізмів економічного розвитку, забезпечуючи перерозподіл ресурсів від приватного сектору до державного, необхідного для організації фінансування. Одночасно безглуздо збирати податків більш ніж потрібно, особливо коли необхідний резерв вже створено, а крім того, поповнювати за їх рахунок бюджети інших країн. Загальновідомо, що саме зайве навантаження на бюджет і високий податковий тягар з'явилося джерелом уповільнення економіки в Німеччині, це стосується і Європи в цілому, а ефективна податкова політика і низьке соціальне навантаження на бюджет є джерелом економічного росту в Китаю.

Зниження ПДВ – це ефективний політичний хід, який може істотно поліпшити економічну ситуацію в будь-якій країні. У свою чергу, зниження ПДВ дозволить: підвищити суму збирання податків, розширити базу оподаткування за рахунок зменшення обсягу операцій податкового планування, вихід бізнесу з «тіні»; зробити економіку більш прозорою і легальною, що необхідно для її нормального розвитку, залучення фінансування тощо; стимулювати економічний ріст, створити передумови для постійного збільшення податкової бази у майбутньому; поліпшити інвестиційний клімат, збільшити приток капіталу; підвищити конкурентоспроможність товарів; знизити рівень корупції; створити стимули для розвитку інноваційного сектору економіки.

Однак, перш, ніж прийняти рішення що-

до податкового тиску загалом, ставок оподаткування, а також доцільності відмови від ПДВ необхідно: привести у відповідність до європейських стандартів адміністрування ПДВ. В світі важко знайти країну, крім нашої, де повернення ПДВ експортерам було б проблемою; запозичити порядок розрахунку амортизації та врахування видатків на здійснення науково-дослідної або інноваційної діяльності; перейняти досвід оподаткування майна платників податків (нерухомість, автомобілі тощо), що є стандартною європейською практикою. Зазначене сприятиме розширенню податкової бази, стимулюватиме до легалізації отриманих доходів і, що найважливіше, дасть змогу компенсувати втрату податкових надходжень на випадок переходу на нижчу ставку ПДВ.

Література

1. Концепція реформування податкової системи України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.02.2007 № 56-р. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Амоша А., Вишневикий В. К вопросу об оценке уровня налогов в Украине. //Экономика Украины. – 2002. – № 8. – с.11-19.
3. Малашонок Б., Владимирский Г. Налоговая терапия производственного кризиса. //Экономика Украины. –2006. – № 4. – с.34-42.
4. Соколовская А. Теоретические основы определения налоговой нагрузки и уровня налогообложения экономики. //Экономика Украины. – 2006. – № 7. – с.4-12.
5. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні в контексті її впливу на розвиток економіки. //Фінанси України. – 2006. – № 9. – с.65-81.
6. Скрипник А., Серебрянский Д. Оценка фискальной эффективности льготного налогообложения прибыли предприятий. //Экономика Украины. – 2006. – № 7.– с.13-26.
7. Борейко В. Пути повышения эффективности налогового и социального законодательства. //Экономика Украины. – 2007. – № 9. – с.30-37.
8. Парнюк В. Регулирующая функция налога на добавленную стоимость. //Экономика Украины.– 2007. – № 6. – с.4-15.
9. Лунина И. Налоговая политика Украины в контексте создания условий для экономического роста. //Экономика Украины. – 2000. – № 9. – с.40-49.
10. Сигаев А. Эффективное администриро-

вание НДС: проблемы и перспективы. //Экономика Украины. – 2007. – № 7. – с.24-31.

11. Мельник В.М., Солдатенко О.В. Податок на додану вартість у податковій системі. //Фінанси України. – 2006. – № 9. – с.82-87.

12. Проект Податкового кодексу України (Тимошенко Ю.В., Турчинов О. та ін.), реєстраційний номер 3266 від 12.05.1999 року. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

13. Проект Податкового кодексу України (Губський Б. та ін.), реєстраційний номер 3266-2 від 18.06.1999 року. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

14. Концепція реформування податкової системи України (проект, підготовлений робочою групою Секретаріату Президента України у складі В.Ланового, М.Альперовича, Д.Боярчука та інших). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

15. Проект Податкового кодексу України (Сергієчко О., Кармазин Ю.), реєстраційний номер 3266-3 від 21.06.1999 року. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

16. Global Competitiveness Report /Звіт ВЕФ про глобальну конкурентоспроможність. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>.

17. Бурденко І.М. Податкова система як інструмент інноваційно-інвестиційного розвитку України. //Актуальні проблеми економіки. – № 3(81). – 2008. – с.150-159.

18. Временные нормы и правила Государственного Совета КНР «О налоге на добавленную стоимость» от 05.11.2008. – Режим доступа: <http://subscribe.ru/archive/law.china.html>.

19. <http://russian.china.org.cn>.

20. Всемирная книга фактов ЦРУ, Центральное разведывательное управление США, 05.02. 2009 («CIA Factbook 2009»). – Режим доступа: <https://www.cia.gov/library/publication/the-world-factbook/index.html>.

21. Онуфрик М.С. Порівняльний аналіз по-

даткових систем і податкового навантаження країн-членів ЄС та України. //Економіка та держава. – 2006. – № 11. – с.11-19.

22. Howell H. Zee. Value-Added Tax. Tax Policy Handbook Edited by Parthasarathi Shome. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 1995, p.86-99.

23. Liam Ebrill, Michael Keen, Jean-Paul Bodin, Victoria Summers. The modern VAT. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2001, p.223.

24. Howell H. Zee. Taxing the financial sector: concepts, issues, practices. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2004, p.60-74.

25. Насадюк А. Рождение и развитие НДС. Мировая практика взимания НДС и иных косвенных налогов //Юридическая практика. от 10.07.2007. – №28(498)

26. Директива Совета 2006/112/ЕС от 28.11.2006 года об общей системе налога на добавленную стоимость в новой редакции от 01.01.2009 года.

27. Система оподаткування та податкова політика /за ред. В.Б.Захожая, Я.В.Литвиненка.- К.: Центр учбової літератури, 2006. – 468с.

28. Гардаш С.В. Федеральная налоговая система США: современные особенности. // США. Канада. Экономика. Политика. Культура. – 2000. – №8. – С. 18-36.

29. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом європейської інтеграції» (2005)/Авт.кол.: А.Гальчинський, В.Геєць та ін.; Національний інститут стратегічних досліджень, Інститут економічного прогнозування НАН України, Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 215с.

Статья поступила в редакцию 22.10.2009